

NHỮNG ẢNH HƯỞNG CỦA ĐẠI DỊCH COVID-19 ĐẾN KINH TẾ HỘ GIA ĐÌNH Ở VIỆT NAM

TRẦN CÔNG KHA*

Tóm tắt: Từ khi đại dịch Covid-19 xuất hiện và lây lan rộng khắp toàn cầu, bức tranh toàn cảnh về đời sống nhân loại phủ lên những gam màu ảm đạm chưa từng có tiền lệ trong lịch sử. Những biến thể tiến hóa của virus SARS-CoV-2 có tốc độ lây nhiễm nhanh ở khắp mọi nơi. Vấn đề này đã tác động tiêu cực đến mọi mặt đời sống xã hội, làm suy giảm đáng kể trên các lĩnh vực kinh tế và dẫn đến gia tăng áp lực, gánh nặng mưu sinh lên đôi vai của những lao động tạo ra thu nhập chính của hộ gia đình. Hiện nay, mặc dù dịch bệnh đã được kiểm soát và giảm rõ rệt ở nhiều quốc gia trong đó có Việt Nam, nhưng hệ lụy to lớn của nó gây ra cần được khắc phục sớm để các hoạt động kinh tế nhanh chóng trở lại bình thường. Nhận thức tầm quan trọng từ chính sách, hỗ trợ của Chính phủ đối với người lao động trong thời gian qua, bài viết đề xuất những giải pháp góp phần vào việc phục hồi kinh tế hộ gia đình trong tương lai.

Từ khóa: Covid-19; dịch bệnh; kinh tế hộ gia đình; lao động; thu nhập; việc làm.

Abstract: Since the emergence and global spread of the Covid-19 pandemic, the overall landscape of human life has been shrouded in unprecedented shades of gloom throughout history. The evolving variants of the SARS-CoV-2 virus have shown rapid transmission rates worldwide. This issue has negatively impacted all aspects of social life, significantly impairing various economic sectors and increasing the pressure and burden on the livelihoods of the labor force, who are the primary income generators for households. Although the pandemic has been effectively controlled and significantly reduced in many countries, including Vietnam, its profound aftermath needs to be promptly addressed in order to expedite the return of economic activities to normalcy. Recognizing the importance of government policies and support for workers during this period, the article proposes solutions that contribute to the recovery of household economies in the future.

Keywords: Covid-19; pandemic; household economy; employee; income; employment.

Ngày nhận bài: 12/12/2023; Ngày sửa bài: 12/01/2024; Ngày duyệt đăng bài: 27/02/2024.

Mở đầu

Đại dịch Covid-19 xuất phát vào cuối năm 2019 từ thành phố Vũ Hán, Trung Quốc, sau đó lan rộng trên toàn cầu, tác động sâu rộng đến đời sống con người và hoạt động kinh tế - xã hội của nhiều quốc gia. Nhiều hộ gia đình chứng kiến sự mất mát đau lòng, cuộc sống mất đi sắc màu, gây ra hệ lụy tiêu cực đa dạng, gánh nặng sinh kế đè nặng lên người là trụ cột gia đình. Tuy phải đối mặt với nhiều khó khăn, toàn thể quần chúng nhân dân và cả hệ thống chính trị ở Việt Nam luôn đoàn kết,

chung tay nhau, tạo sức mạnh to lớn để đối mặt với dịch, làm thay đổi tình thế và đẩy lùi dịch hiệu quả. Thành công ấy đã đặt tên Việt Nam vào danh sách các nước ứng phó và kiểm soát Covid-19 hiệu quả nhất được cả thế giới ghi nhận. Đến nay, mặc dù dịch bệnh giảm nhiều nhưng Chính phủ vẫn cảnh báo về những biến thể mới có thể xảy ra và ảnh hưởng đến sức khỏe con người. Bên cạnh đó, hậu quả của đại dịch kéo dài tiếp tục tác động đến hoạt động kinh doanh, thậm chí đông cứng, tình trạng thất nghiệp tiếp tục gia tăng, gây khó khăn cho nhiều hộ gia đình.

* Ths., Trường Đại học An Giang, Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh; Email: tckha@agu.edu.vn

Trên cơ sở các số liệu báo cáo của Tổng Cục thống kê hàng năm (theo quý), các số liệu nghiên cứu, báo cáo từ các tổ chức ILO, UNFPA, UNICEF gần đây nhất và nhiều tài liệu khác liên quan, tác giả thực hiện phân tích thống kê, mô tả các số liệu thực tế để đánh giá những tác động của đại dịch Covid-19 đối với kinh tế hộ gia đình trên các phương diện việc làm, thu nhập, chất lượng đời sống trong bối cảnh dịch bệnh hoành hành. Bài viết đánh giá cao những quyết sách đúng đắn của Chính Phủ đã kịp thời hỗ trợ người lao động trong lúc khó khăn, khống chế dịch bệnh, giữ vững tăng trưởng và phục hồi, phát triển kinh tế sau đại dịch. Qua đó, tác giả đề xuất, khuyến nghị một số giải pháp góp phần duy trì sinh kế, sớm ổn định cuộc sống, phục hồi kinh tế hộ gia đình và tăng cường động lực vực dậy nền kinh tế trong tương lai.

1. Tác động và ảnh hưởng của đại dịch Covid-19 đối với kinh tế, xã hội

Đại dịch Covid-19 đã ảnh hưởng nặng nề đến nền kinh tế toàn cầu và cả Việt Nam. Theo Báo cáo của Tổng Cục Thống kê (2020)⁽¹⁾ GDP của Việt Nam tăng trưởng trong 6 tháng đầu năm 2020, chỉ đạt mức 1,8% nhưng là mức thấp nhất trong ba thập kỷ qua. Các ngành Nông - Lâm - Ngư nghiệp có tốc độ tăng trưởng gần 1,2%, đóng góp được 11,9% cho tăng trưởng kinh tế tổng thể, ngành công nghiệp tăng trưởng gần 3,0% (tương đương 73,1%) và ngành dịch vụ chỉ tăng trưởng gần 0,6% (tương đương 15,0%). Hoạt động vận tải cũng chịu sự tác động nặng nề từ Covid-19, số liệu

ghi nhận giảm 19,3% lượng hành khách và giảm 3,4% lượng hàng hóa vận chuyển đến cuối năm 2020. Cùng với đó, lượng khách quốc tế chỉ đạt 16,3 nghìn lượt người, tăng 16,9% nhưng giảm 98,9% so với cùng kỳ năm trước, vì Việt Nam chưa mở cửa du lịch quốc tế ở thời điểm thống kê.

Bên cạnh đó, đại dịch Covid-19 còn tác động rất lớn đến nhiều lĩnh vực quan trọng khác của nền kinh tế nước ta, bao gồm hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp và kinh tế hộ gia đình trong bối cảnh hiện tại, cụ thể là:

1.1. Tác động đến hoạt động sản xuất, kinh doanh của doanh nghiệp

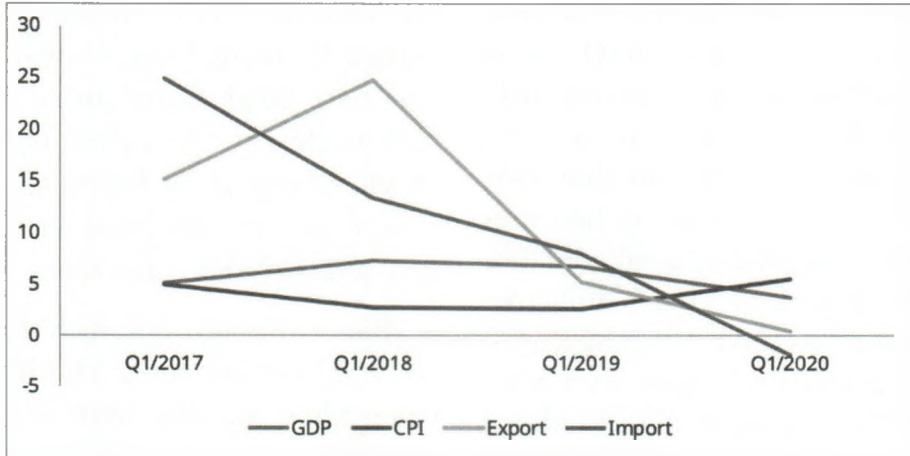
Đại dịch Covid-19 đã gây tác động mạnh mẽ đến hầu hết các lĩnh vực kinh tế, khiến tốc độ tăng trưởng GDP quý I/2020 ở Việt Nam chỉ đạt 3,82% - mức thấp nhất trong thập kỷ qua. Các ngành lao động tập trung như du lịch, hàng không, bán lẻ và chế xuất như dệt may, chế biến gỗ, điện tử, thực phẩm, đều chịu ảnh hưởng lớn. Theo khảo sát của Ban tư vấn phát triển kinh tế tư nhân (Ban IV), ngay cả doanh nghiệp nhỏ và hộ kinh doanh gia đình cũng đứng trước nguy cơ phá sản, với 74% doanh nghiệp có khả năng phá sản nếu tình hình dịch kéo dài hơn⁽²⁾. Nếu theo số liệu khảo sát của tổ chức Lao động quốc tế (ILO, 2020)⁽³⁾ chỉ ra có 25,9% doanh nghiệp đã phá sản hoặc tạm ngừng hoạt động, khoảng 55,1% lo ngại doanh nghiệp sẽ phải đóng cửa nếu cuộc khủng hoảng tiếp diễn tiếp theo.

⁽¹⁾ Tổng Cục Thống kê (2020), *Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội (hàng tháng năm 2020)*. Được truy lục từ Trang thông tin điện tử Tổng Cục Thống kê Việt Nam: <https://www.gso.gov.vn/bao-cao-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-hang-thang/>

⁽²⁾ Người lao động (2020), *Doanh nghiệp có nguy cơ phá sản nếu dịch Covid-19 kéo dài*. Đã truy lục 3/7/2020, từ Báo Người lao động điện tử, chuyên mục Kinh tế: <https://nld.com.vn/kinh-te/doanh-nghiep-co-nguy-co-pha-san-neu-dich-covid-19-keo-dai-2020030623040905.htm>

⁽³⁾ Tổ chức Lao động Quốc tế (2020), *Đánh giá nhanh tác động của đại dịch COVID-19 tới doanh nghiệp và người lao động trong một số ngành kinh tế chính: Ứng phó, điều chỉnh và khả năng phục hồi*, ISBN: 9789220331477 (web PDF), Hà Nội: Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) tại Việt Nam, doi:10.13140/RG.2.2.27269.78564

Nguồn: Tổng cục Thống kê, T4/2020

Hình 1. Các chỉ số kinh tế chính trong Quý I/2020 so với cùng kỳ năm trước

Số liệu phân tích chỉ ra rằng, trong Quý I/2020 tăng trưởng GDP, xuất khẩu và nhập khẩu giảm xuống thấp kỷ lục trong 10 năm qua, tỷ lệ lạm phát đạt 5,56%, mức cao nhất trong 4 năm (Hình 1). Trong năm 2021, có đến 119,8 nghìn doanh nghiệp tạm ngừng kinh doanh hoặc giải thể, trong đó có 64,8 nghìn doanh nghiệp rút lui khỏi nền kinh tế⁽⁴⁾. Với đa số doanh nghiệp còn hoạt động, hơn 30% lao động đã bị ảnh hưởng bởi các biện pháp cắt giảm chi phí từ giảm lương, thời gian làm việc cho tới nghỉ việc không lương⁽⁵⁾. Trước khó khăn đó, các doanh nghiệp đã tìm nhiều giải pháp linh động nhưng chỉ là biện pháp tạm thời trong bối cảnh hiện nay.

1.2. Ảnh hưởng của đại dịch đối với kinh tế hộ gia đình

1.2.1. Ảnh hưởng đến thị trường lao động và việc làm

Theo số liệu khảo sát của Tổ chức ILO

(2020), người lao động là đối tượng chịu ảnh hưởng nhiều nhất của đại dịch, đặc biệt là những người di cư, phụ nữ lao động, lao động có hợp đồng ngắn hạn và lao động tạm thời. Đối với người di cư phải đối mặt với khó khăn kép, bao gồm thu nhập giảm sút, nguy cơ mất việc và sự xa cách gia đình tại quê hương. Số liệu thống kê cho thấy có đến 75,3% người lao động phải cắt giảm tiêu dùng thực phẩm; 81,5% phải cắt giảm các chi phí cơ bản như quần áo, di chuyển và giáo dục; 33,2% cắt giảm chi phí nhà ở. Số người thất nghiệp trong độ tuổi lao động trong năm 2020 tăng thêm 148,2 nghìn người so với năm trước, chiếm tỷ lệ thất nghiệp 2,50%. Hơn nữa, đại dịch Covid-19 đã tạo ra hiệu ứng di cư lớn từ thành thị về nông thôn, từ các trung tâm kinh tế về tỉnh, gây mất cân đối cục bộ trong tương quan cung - cầu lao động. Điều này đặc biệt ảnh hưởng đến các khu vực kinh tế trọng điểm như Đông Nam bộ, nơi tác động của đại dịch rất mạnh.

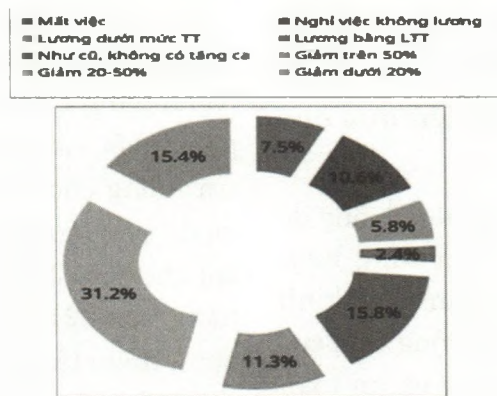
⁽⁴⁾ Kinh tế và Dự báo (2022), *Phục hồi và ổn định thị trường lao động: Giải pháp nào cho Việt Nam?*. Đã truy lục 01/09/2022, Tạp chí Kinh tế và Dự báo (online), Chuyên mục Chính sách: <https://kinhtevadubao.vn/phuc-hoi-va-on-dinh-thi-truong-lao-dong-giai-phap-nao-cho-viet-nam-20930.html>

⁽⁵⁾ Bùi Tôn Hiến, Nguyễn Thị Bích Thúy, Hoàng Thu Hằng & Vũ Phương Ly (2021), *Thảo luận chính sách: Tác động của đại dịch COVID-19 đến các dân tộc thiểu số ở Việt Nam, tiếp cận các chính sách an sinh xã hội và hỗ trợ trực tiếp bằng tiền mặt, từ góc độ bình đẳng giới*, Hà Nội: Cơ quan Liên Hợp Quốc về Bình đẳng giới và Trao quyền cho Phụ nữ.

1.2.2. Nguồn thu nhập hộ gia đình giảm sâu

Theo số liệu theo khảo sát của Tổ chức ILO (2020) cũng cho thấy dịch bệnh diễn ra đã tác động đến thu nhập và việc làm của người lao động là rất lớn, chủ yếu trong các hộ kinh doanh, doanh nghiệp nhỏ đã mất việc làm là 7,5%, nghỉ việc không lương 10,6% và 5,8% chỉ còn mức lương thấp hơn

mức tối thiểu. Có khoảng 15,8% người lao động vẫn giữ được việc làm, thu nhập và không có thu nhập từ tăng ca trong khi thu nhập thêm giờ này chiếm đến 50% tổng thu nhập bình thường đối với ngành dệt may hay điện tử (Hình 2). Theo số liệu phân tích, có 83% lao động nữ gặp thiệt hại về lương hoặc mất việc làm, trong số này có 32,3% là người chịu trách nhiệm về thu nhập gia đình.

Nguồn: Tổng hợp (Tổng Cục Thống kê, 2020).

Hình 2. Tác động của việc làm và thu nhập của người lao động.

1.2.3. Chất lượng cuộc sống theo chiều hướng giảm

Trong giai đoạn đỉnh điểm của đợt dịch bệnh tại Việt Nam, toàn bộ hệ thống Y tế phải đối mặt với khủng hoảng nghiêm trọng, do áp lực quá tải đã tạo ra lỗ hổng đáng lo ngại trong việc chăm sóc sức khỏe cộng đồng, đặc biệt là cho người già, phụ nữ mang thai và trẻ nhỏ. Sự lây lan nhanh của Covid-19 trong cộng đồng đã khiến một số người hoãn hoặc hủy bỏ việc thăm khám và điều trị tại các cơ sở y tế, tiềm ẩn nguy cơ cho tình trạng bệnh tật, sức khỏe và thậm chí tính mạng (Bùi Tôn Hiến và cộng sự, 2021). Theo UNFPA (2020) cho rằng do

tác động của đại dịch Covid-19, tỷ lệ sinh con tại các cơ sở y tế tại nhiều tỉnh thành trong quý I/2020 đã suy giảm từ 5% đến 15% so với cùng kỳ năm trước, đồng thời những thách thức này đang đe dọa những thành tựu đã đạt được trong việc chăm sóc sức khỏe và kế hoạch hóa gia đình tại Việt Nam trong thập kỷ qua⁽⁶⁾.

Theo đánh giá của tổ chức UNICEF (2020), việc đảm bảo dinh dưỡng cho trẻ em ở nhiều hộ gia đình bị ảnh hưởng đáng kể trong đại dịch COVID-19, đặc biệt trẻ em trong các hộ gia đình nghèo, cận nghèo hay trong khu vực phong tỏa⁽⁷⁾. Đại dịch Covid-19 cũng tác động mạnh đến hệ

⁽⁶⁾ UNFPA (2020), *Tài liệu kỹ thuật: Tác động của đại dịch COVID-19 đến sức khỏe bà mẹ và kế hoạch hóa gia đình tại Việt Nam*, Hà Nội, Việt Nam, Hà Nội: UNFPA, Việt Nam.

⁽⁷⁾ UNICEF (2020), *Đánh giá nhanh tác động kinh tế và xã hội của đại dịch COVID-19 đối với trẻ em và gia đình tại Việt Nam*, Hà Nội: UNICEF Việt Nam.

thống giáo dục quốc dân. Hơn 20 triệu học sinh, sinh viên ở Việt Nam phải ngừng học tạm thời, gây sự bất ổn trong cuộc sống, gây rối loạn trong sinh hoạt và công việc của phụ huynh. Nhiều trường đã chuyển sang dạy học trực tuyến, tập trung vào trung học và đại học. Ở nông thôn, việc học từ xa gặp khó khăn vì thiếu trang thiết bị và kết nối internet.

2. Những quyết sách của Chính phủ và chuyển biến tích cực trong công tác ứng phó đại dịch Covid-19

2.1. Những quyết sách hiệu quả của Chính phủ Việt Nam

Nắm bắt được hậu quả nghiêm trọng do đại dịch gây ra và kịp thời và từng bước tháo gỡ khó khăn, phục hồi sản xuất kinh doanh, giảm thiểu những tác động tiêu cực của đại dịch, đảm bảo đời sống và an toàn cho người lao động, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết số 68/NQ-CP ngày 01/7/2021 về một số chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch Covid-19⁽⁸⁾. Nghị quyết bao gồm 12 chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch Covid-19, trong đó có những chính sách hỗ trợ trực tiếp người lao động như: chính sách hỗ trợ người lao động tạm hoãn hợp đồng lao động, nghỉ việc không hưởng lương; chính sách hỗ trợ người lao động ngừng việc; hỗ trợ người lao động chấm dứt hợp đồng lao động; chính sách cho vay trả lương ngừng việc, trả lương phục hồi sản xuất,... Những chính sách này đã thể hiện sự quan tâm của Chính phủ và thực hiện công tác ứng phó với đại dịch hiệu quả.

Các số liệu báo cáo đã ghi nhận tổng kinh phí thực hiện các biện pháp trong Nghị quyết số 68-NQ/CP và Quyết định số 23-QĐ/CP là 27,29 nghìn tỷ đồng, đã hỗ trợ cho gần 27,63 triệu người. Trong đó, nhóm biện pháp liên quan đến bảo hiểm đã hỗ trợ 375,8 nghìn đơn vị sử dụng lao động và hơn 11,39 triệu người lao động, với tổng kinh phí là 5,38 nghìn tỷ đồng (tương đương 32,3% so với kinh phí dự kiến ban đầu). Nhóm biện pháp hỗ trợ bằng tiền mặt đã hỗ trợ cho 15,64 triệu người. Cùng với đó, Ngân hàng Chính sách xã hội đã thông báo phê duyệt 1,535 hồ sơ vay 806,5 tỷ đồng để trả lương cho 224,9 nghìn người lao động, và đã tiến hành giải ngân 794,9 tỷ đồng, hỗ trợ cho 1,517 đơn vị sử dụng lao động trả lương cho 221,5 nghìn người lao động⁽⁹⁾. Với quan điểm tập trung vào con người, những gói kích thích kinh tế đã trở thành yếu tố quan trọng trong quá trình phục hồi.

2.2. Những chuyển biến tích cực ứng phó với dịch bệnh Covid-19

Nhờ quyết tâm thực hiện chủ trương “Thích ứng an toàn, linh hoạt, kiểm soát hiệu quả dịch Covid-19” và các biện pháp của Chính phủ theo tinh thần của Nghị quyết số 11/NQ-CP, thị trường lao động Việt Nam Quý II/2022 đã dần phục hồi mạnh mẽ. Các hoạt động kinh doanh và sản xuất được khôi phục, cung ứng nội địa và xuất khẩu mở rộng, tạo điều kiện cho sự phục hồi kinh tế.

Theo số liệu Tổng cục thống kê (2022) thu nhập bình quân tháng của người lao động quý I đạt 6,40 triệu đồng, tăng 1

⁽⁸⁾ Chính phủ (01/7/2021), *Nghị quyết về một số chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch Covid-19*, Hà Nội: Nghị quyết số 68/NQ-CP, Chính phủ nước CHXHCN Việt Nam.

⁽⁹⁾ Báo điện tử Chính phủ (2021), *Đã chi hỗ trợ 27 nghìn tỷ đồng theo Nghị quyết 68/NQ-CP*. Đã truy lục 11/18/2021, từ Báo điện tử Chính phủ, chuyên mục Xã hội: <https://baochinhphu.vn/da-chi-ho-tro-27-nghin-ty-dong-theo-nghi-quyet-68-nq-cp-102304071.htm>

triệu đồng so với quý trước và tăng 110 nghìn đồng so với cùng kỳ năm trước. Thu nhập bình quân tháng của lao động nam cao gấp 1,36 lần thu nhập bình quân tháng của lao động nữ (7,30 triệu đồng so với 5,40 triệu đồng)⁽¹⁰⁾.

Chính nỗ lực triển khai chương trình phục hồi và phát triển kinh tế - xã hội của Nghị quyết 11/NQ-CP của các cấp, các ngành, các địa phương cùng với các chính sách nới lỏng giãn cách xã hội và hoàn thành tiêm vắc xin trong những tháng cuối năm 2021 và đầu năm 2022 đã tạo điều kiện cho thị trường lao động dần phục hồi và đạt được mức tăng trưởng có phần khá hơn. Qua đó, thu nhập của người lao động đã dần được cải thiện và các hoạt động sản xuất, kinh doanh dần trở lại hoạt động như trước.

3. Khuyến nghị các giải pháp ứng phó và khôi phục kinh tế sau đại dịch

3.1. Các giải pháp ứng phó của người lao động

Trong bối cảnh suy giảm thu nhập do đại dịch, việc duy trì sự cân đối tài chính trở nên vô cùng quan trọng đối với mọi người để tránh khủng hoảng và thiếu hụt trong tương lai. Chúng ta có thể áp dụng các nguyên tắc chi tiêu và thực hiện việc cắt giảm chi phí không cần thiết để duy trì tài chính cá nhân ổn định, bao gồm:

Một là, tiết kiệm từ những thứ nhỏ nhất. Vì thời gian ở nhà nhiều hơn, thậm chí phải làm việc online, nên hóa đơn tiền điện và tiền nước mỗi tháng không hề nhỏ. Những hành động nhỏ như tắt vòi nước sau khi sử dụng, tắt đèn khi không cần thiết, tự nấu ăn, cất giữ những tờ tiền lẻ,... sẽ góp phần không nhỏ vào việc ổn định tài chính cá nhân trong mùa dịch.

Hai là, định mức và ghi lại chi tiết các khoản chi tiêu. Nếu như trước đây chúng ta chi tiêu thoải mái không cần phải tính toán nhiều thì khi dịch bệnh đến cần tập cách chi tiêu có cân nhắc. Hãy đặt hạn mức cho từng khoản chi tiêu để không vượt quá tổng nhu cầu, thu nhập hàng tháng của từng người; từ đó khống chế các khoản chi tiêu của mình theo định mức. Việc làm này sẽ giúp chúng ta ghi nhớ được các khoản đã chi tiêu trước đó và cảnh báo nếu đã chi quá định mức.

Ba là, tận dụng khuyến mại, giảm giá. Để tiết kiệm chi phí sinh hoạt, chúng ta nên tận dụng những chương trình khuyến mại của các nhãn hàng, mua chung hàng hóa để tận dụng ưu đãi, giảm giá sâu. Những chương trình này sẽ giúp giảm giá thành các sản phẩm mà mình mua xuống khá nhiều so với bình thường.

Bốn là, tìm kiếm thu nhập khác. Bên cạnh thu nhập chính hàng tháng, chúng ta cũng có thể tìm kiếm nguồn thu nhập khác để gia tăng tài chính và hạn chế những rủi ro từ công việc chính do ảnh hưởng của dịch bệnh. Ví dụ như làm thêm ngoài giờ, nhận thêm việc, kinh doanh online và công việc khác phù hợp.

3.2. Đối với chính phủ

Trong thời gian tới, nhằm thực hiện có hiệu quả mục tiêu khôi phục kinh tế hộ gia đình sau khi nghiên cứu những tác động trên các phương diện việc làm, thu nhập, chất lượng cuộc sống, tác giả đề xuất một số giải pháp như sau:

Thứ nhất, tăng cường chính sách chăm lo đời sống an sinh xã hội. Chính phủ cần rà soát và có chính sách hỗ trợ phù hợp với người có hoàn cảnh khó khăn do tác động

⁽¹⁰⁾ Tổng Cục Thống kê (2022), *Thông cáo báo chí tình hình lao động, việc làm Quý I, II và 6 tháng đầu năm 2022*. Được truy lục từ Trang Thông tin điện tử Tổng Cục Thống kê Việt Nam: <https://www.gso.gov.vn/thong-cao-bao-chi/>

của dịch bệnh, đặc biệt tăng cường hỗ trợ trực tiếp cho các nhóm dễ bị tổn thương như lao động phi chính thức và đối tượng thất nghiệp. Hỗ trợ thêm cho người lao động các gói vay ưu đãi thông qua Ngân hàng Chính sách xã hội và các gói hỗ trợ an sinh, xã hội. Việc triển khai các hỗ trợ cần phải linh hoạt hơn để đảm bảo tiền hỗ trợ được chuyển nhanh chóng và kịp thời đến các nhóm đối tượng được thụ hưởng.

Thứ hai, hỗ trợ giải quyết việc làm cho người lao động. Các bộ, ngành cần khẩn trương xây dựng kế hoạch, chương trình phối hợp giữa các địa phương trong việc cung ứng thị trường và tuyển dụng lao động, tạo sự kết nối, liên thông chuỗi cung ứng lao động, tạo điều kiện để người lao động quay trở lại làm việc. Có thể nghiên cứu vận hành sàn giao dịch việc làm trực tiếp và trực tuyến để kết nối việc làm giữa doanh nghiệp và người lao động một cách dễ dàng và thiết thực hơn.

Thứ ba, hỗ trợ phục hồi hoạt động sản xuất - kinh doanh của các doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ kinh doanh. Tiếp tục rà soát, hoàn thiện và nâng cao tính khả thi của các văn bản quy phạm pháp luật khai thông điểm nghẽn, cải cách hành chính phù hợp. Từ đó góp phần đơn giản hóa điều kiện kinh doanh, thủ tục hành chính, các quy định không cần thiết, không hợp lý, cản trở hoạt động sản xuất - kinh doanh của các tổ chức, cá nhân. Đặc biệt trong bối cảnh mới, nhiều quốc gia có thể đối mặt với nhiều khó khăn thách thức do chịu áp lực tăng giá xăng và một số mặt hàng thiết yếu từ cuộc khủng hoảng chiến tranh xung đột Nga - Ukraine và nguy cơ khủng hoảng kinh tế toàn cầu. Do đó, Chính phủ và các bộ, ngành cần chú ý kiểm soát lạm phát, hạ nhiệt giá xăng dầu, nguyên liệu và các sản phẩm tiêu dùng thiết yếu để ổn định

an sinh xã hội, góp phần ổn định cuộc sống của người lao động.

Thứ tư, cải thiện môi trường kinh doanh thúc đẩy phục hồi kinh tế và gia tăng sức chống chịu sau đại dịch Covid-19. Tích cực triển khai đồng bộ các giải pháp cải thiện môi trường đầu tư kinh doanh, hỗ trợ doanh nghiệp và người lao động, đẩy nhanh chương trình phục hồi và phát triển kinh tế. Trong bối cảnh đại dịch Covid-19 hiện nay, việc tạo lập môi trường kinh doanh lành mạnh là điều quan trọng, bảo đảm khôi phục kinh tế và phục hồi niềm tin của các nhà đầu tư.

Thứ năm, nâng cao tinh thần đoàn kết cộng đồng cùng nhau tạo ra sự thay đổi và phục hồi sinh kế cho người yếu thế sau khi dịch đi qua. Việc huy động sự chung tay của cộng đồng trong phòng, chống dịch bệnh là thành công lớn của Đảng, Nhà nước và cả hệ thống chính trị Việt Nam, đặc biệt là tinh thần chia sẻ khó khăn, đoàn kết cộng đồng, tương thân tương ái đã phát huy tác dụng tích cực cho cuộc chiến chống dịch. Tiếp tục nhất quán phương châm “Thích ứng an toàn, linh hoạt với dịch Covid-19”, tuyệt đối không chủ quan, lơ là khi tình hình dịch bệnh còn có thể diễn biến phức tạp. Cần sẵn sàng các kịch bản ứng phó với các biến thể mới của dịch bệnh xuất hiện và có thể xâm nhập vào Việt Nam trong tương lai.

Kết luận

Đại dịch Covid-19 đã gây trở ngại đáng kể cho nền kinh tế toàn cầu, tuy nhiên Việt Nam đã thể hiện năng lực phục hồi mạnh mẽ trên trường quốc tế thời gian qua. Trước những ảnh hưởng nghiêm trọng của đại dịch Covid-19 đã cho thấy sự thích nghi, ứng phó linh hoạt, “đồng tâm hiệp lực” giữa người dân và Chính phủ để làm nên chiến thắng “giặc dịch”. Sự thành công trong

kiểm soát dịch là điều kiện để Việt Nam hồi phục các hoạt động kinh tế nói chung trong đó có kinh tế hộ gia đình nói riêng trong bối cảnh mới. Các phân tích và đánh giá về tác động của đại dịch đối với kinh tế gia đình tại Việt Nam trên đã mang đến cách nhìn toàn diện về mọi khía cạnh của đời sống, kinh tế, xã hội. Nhiều kỳ vọng cho người lao động đặt niềm tin vào những quyết sách của Chính phủ sẽ nhanh chóng khắc phục hệ lụy hậu Covid-19, giải quyết việc làm củng cố thị trường lao động và nâng cao chất lượng cuộc sống ngày càng tốt hơn trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Báo điện tử Chính phủ (2021), *Đã chi hỗ trợ 27 nghìn tỷ đồng theo Nghị quyết 68/NQ-CP*. Đã truy lục 11 18, 2021, từ Báo điện tử Chính phủ, chuyên mục Xã hội: <https://baochinhphu.vn/da-chi-ho-tro-27-nghin-ty-dong-theo-nghi-quyet-68-nq-cp-102304071.htm>
2. Bùi Tôn Hiến, Nguyễn Thị Bích Thúy, Hoàng Thu Hằng & Vũ Phương Ly (2021), *Thảo luận chính sách: Tác động của đại dịch COVID-19 đến các dân tộc thiểu số ở Việt Nam, tiếp cận các chính sách an sinh xã hội và hỗ trợ trực tiếp bằng tiền mặt, từ góc độ bình đẳng giới*, Hà Nội: Cơ quan Liên Hợp Quốc về Bình đẳng giới và Trao quyền cho Phụ nữ (UN Women).
3. Chính phủ (01/7/2021), *Nghị quyết về một số chính sách hỗ trợ người lao động và người sử dụng lao động gặp khó khăn do đại dịch Covid-19*, Hà Nội: Nghị quyết số 68/NQ-CP, Chính phủ nước CHXHCN Việt Nam.
4. Kinh tế và Dự báo (2022), *Phục hồi và ổn định thị trường lao động: Giải pháp nào cho Việt Nam?* Đã truy lục 01 09, 2022, từ Tạp chí Kinh tế và Dự báo (online), Chuyên mục Chính sách, <https://kinhtevadubao.vn/phuc-hoi-va-on-dinh-thi-truong-lao-dong-giai-phap-nao-cho-viet-nam-20930.html>
5. Người lao động (2020), *Doanh nghiệp có nguy cơ phá sản nếu dịch Covid-19 kéo dài*, Đã truy lục 3 7, 2020, từ Báo Người lao động điện tử, chuyên mục Kinh tế: <https://nld.com.vn/kinh-te/doanh-nghiep-co-nguy-co-pha-san-neu-dich-covid-19-keo-dai-2020030623040905.htm>
6. Tổ chức Lao động Quốc tế (2020), *Đánh giá nhanh tác động của đại dịch COVID-19 tới doanh nghiệp và người lao động trong một số ngành kinh tế chính: Ứng phó, điều chỉnh và khả năng phục hồi*, ISBN: 9789220331477 (Web PDF), Hà Nội: Tổ chức Lao động quốc tế (ILO) tại Việt Nam. doi:10.13140/RG.2.2.27269.78564
7. Tổng Cục Thống kê (2020), *Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội (hàng tháng năm 2020)*. Được truy lục từ Trang thông tin điện tử Tổng Cục Thống kê Việt Nam: <https://www.gso.gov.vn/bao-cao-tinh-hinh-kinh-te-xa-hoi-hang-thang/>
8. Tổng Cục Thống kê (2022), *Thông cáo báo chí tình hình lao động, việc làm Quý I, II và 6 tháng đầu năm 2022*. Được truy lục từ Trang Thông tin điện tử Tổng Cục Thống kê Việt Nam: <https://www.gso.gov.vn/thong-cao-bao-chi/>
9. UNFPA (2020), *Tài liệu kỹ thuật: Tác động của đại dịch COVID-19 đến sức khỏe bà mẹ và kế hoạch hóa gia đình tại Việt Nam*, Hà Nội, Việt Nam, Hà Nội: UNFPA, Việt Nam.
10. UNICEF (2020), *Đánh giá nhanh tác động kinh tế và xã hội của đại dịch COVID-19 đối với trẻ em và gia đình tại Việt Nam*, Hà Nội: UNICEF Việt Nam.